

УДК: 364.2

Червоний С.В.

асп. НУ «Запорізька політехніка»

ПІДХІД В СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ, ОРІЄНТОВАНИЙ НА СИЛЬНІ СТОРОНИ КЛІЄНТА

Підхід, орієнтований на сильні сторони клієнтів, набув у західній соціальній роботі значної популярності у 1990-х, що зумовлено критикою медичної та дефіцитної моделей надання соціальних послуг, а також доведеною ефективністю підходів із розвитку ресурсів клієнтів. Проте в Україні такий підхід все ще перебуває у зародковому плані як на рівні практики, так і теоретичного обґрунтування. Чинне законодавство спрямоване на прив'язку надання соціальних послуг до рівня доходу та спроможності задовольнити свої базові життєві потреби.

Тривалий час у професійній соціальній роботі домінувала дефіцитна модель, яка фокусується переважно на потребах і проблемах людей або допомагає людям уникнути ризиків, пов'язаних з негативними наслідками. Однак дослідження [1] засвідчують, що втручання, які базуються на ризиках, не забезпечують тривалих змін поведінки. Адже дефіцитна модель соціальної роботи базується на вирішенні проблеми в момент, коли вона вже існує, а не на роботі, щоб запобігти її виникненню. В даному підході громада/ сім'я/ індивід відіграють пасивну, «безпорадну» роль і повністю залежать від зовнішніх факторів та ресурсів. Підхід, орієнтований на сильні сторони клієнтів, також спирається на розвивальну теорію соціальної роботи, тобто цілісний і прагматичний підхід до соціальної роботи, заснований на принципах прав людини та соціальної справедливості, який вирішує проблему бідності та соціально-економічної нерівності на рівні особистості, домогосподарств, громади. У межах цього підходу використовують різні форми роботи, зокрема соціальні інвестиції, розвиток громади, розвиток потенціалу, які побудовані на інтеграції мікро- та макропрактики.

Одним із концептуальних положень підходу, орієнтованого на сильні сторони клієнта є резилієнс. В україномовній літературі з психології та соціальної роботи resilience перекладають як стресостійкість, життєстійкість,

життєздатність, стійкість до травми. Ці терміни вживають для позначення ресурсів подолання надзвичайних і стресових подій, психологічних наслідків травматичного стресу, втрати та інших лих. Останнім часом з'являються публікації, в яких використовується такий український переклад поняття «резилієнс», як «пружність», зокрема «психологічна пружність». У різних дослідженнях та джерелах пропонують різні варіанти визначення поняття «резилієнс». Найчастіше її визначають як збереження позитивної адаптації попри значний досвід перебування у стресових ситуаціях, гарне відновлення після травми; збереження стану благополуччя (well-being), незважаючи на негаразди; позитивну відповідь на негативні події життя, компетентне функціонування в умовах стресу і незгод; здатність до конструктивного відображення складних подій; здатність долати труднощі.

Модель «соціальної дії» є ефективною, коли для задоволення потреб і вирішення проблем окремих груп, виникає необхідність зміни законодавства, перерозподілу ресурсів, влади [1, с. 26-63]; передбачає наявність у громаді пригноблених, вразливих груп, які ініціюють і беруть участь у соціальних заходах, спрямованих на вирішення власних проблем і задоволення інтересів. Ефективними тактиками в межах означеної моделі є: конфронтація, переговори та медіація. Соціальний працівник виступає у ролі представника інтересів, перекладача, активіста; в той час як клієнти – у ролі потерпілих, працівників, виборців тощо. Описані нами моделі, їх характеристики, види втручання, форми і методи роботи вважаються класичними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Слозанська Г.І. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи у територіальних громадах: дис. ...д-р педагогічних наук : спец. 13.00.05 – Соціальна педагогіка (231 – Соціальна робота): захищена 2029-07-02; Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка, 2019. – 687 с.